

УДК 784.3

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2024-3-8>**Ілона НОВАК***творча аспірантка 2 курсу кафедри сольного співу, Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової, вул. Новосельського, 63, м. Одеса, Україна, 65023***ORCID:** 0009-0001-4103-6806

Бібліографічний опис статті: Новак, І. (2024). Особливості семантичного висловлювання у французькій вокальній музиці на межі XIX–XX століть. *Fine Art and Culture Studies*, 3, 50–56, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-3-8>

ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИЧНОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ВОКАЛЬНІЙ МУЗИЦІ НА МЕЖІ XIX–XX СТОЛІТЬ

Французька вокальна музика XX століття – цілісний пласт музичної культури, що сприймається як глибоко національне явище. У вокальних циклах і окремих мініатюрах Габрієля Форе, Еммануїла Шабріє, Ернеста Шоссона, Клода Дебюссі, Моріса Равеля втілено специфічні особливості семантичного висловлювання, що визначають своєрідність їхніх творів. Структурна логіка речення, інтонаційна своєрідність, деякі особливості лексичного простору розглянуті у статті в проєкції на музичну мову камерно-вокальних опусів композиторів Франції. **Мета статті** – окреслити основні аспекти семантичного висловлювання у французькій вокальній музиці та надати їм ментального, соціологічного, художнього обґрунтування. **Методологія дослідження** спирається на загальнонаукові методи: аналітичний, узагальнювальний, джерелознавчий, а також на метод музикознавчого аналізу. **Наукова новизна** полягає в осмисленні семантики висловлювання в французькій вокальній музиці саме з позиції ментальності, соціології, національної картини світу. Ще одним аспектом розгляду є лінгвокультурні особливості французької мови, що значною мірою впливають на семантичні тлумачення саме вокальних творів. **Висновки.** У вокальній творчості композиторів розглянутої епохи відображено тонкий і вишуканий образ національного світу з властивим йому чуттєвим трепетом, граціозністю, ніжною зворушливістю та витонченістю естетичних уявлень. Мистецтво зламу століть відкриває завісу до деяких знаків ментального простору, серед яких позначені образи птахів, рослин, замкнених геометричних форм. Звичайно, прояви чуттєвості в інших національних культурах також існують і не можуть бути заперечені, проте їх виразність часто не така визначена і, крім того, вони пов'язані з іншими факторами (осмисленням, емоціями, пристрастями тощо). Подібні висновки правомірні і щодо інших якостей національного образу французької вокальної музики, розглянутих у цій статті (наприклад, динамічність, м'якість, гнучкість).

Ключові слова: вокальна французька музика, семантика, семантичне висловлювання, XIX–XX століття, М. Равель, К. Дебюссі, Е. Шоссон.

Ілона NOVAK*2nd year creative postgraduate student, Department of Solo Singing, Odesa National Music Academy named after A.V. Nezhdanova, 63 Novoselskogo St, Odesa, Ukraine, 65023***ORCID:** 0009-0001-4103-6806

To cite this article: Novak, I. (2024). Osoblyvosti semantychnoho vyslovliuvannia u frantsuzkii vokalnii muzytsi na mezhi XIX–XX stolit [Features of semantic expression in french vocal music at the turn of the XIX–XX centuries]. *Fine Art and Culture Studies*, 3, 50–56, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-3-8>

FEATURES OF SEMANTIC EXPRESSION IN FRENCH VOCAL MUSIC AT THE TURN OF THE XIX–XX CENTURIES

French vocal music of the twentieth century is an integral layer of musical culture that is perceived as a deeply national phenomenon. The vocal cycles and individual miniatures of Gabriel Fauré, Emmanuel Chabrier, Ernest Chausson, Claude Debussy, and Maurice Ravel embody specific features of semantic expression that determine the originality of their works. Structural logic of the sentence, intonational peculiarity, and some features of the lexical space are considered in the article in the projection on the musical language of chamber-vocal opuses by French composers. **The purpose of the article** is to outline the main aspects of semantic expression in French vocal music and to provide them with a mental, sociological, and artistic justification. **The methodology** of the study is based on general scientific methods:

analytical, generalizing, source study, as well as the method of musicological analysis. The scientific novelty lies in the comprehension of the semantics of expression in French vocal music from the standpoint of mentality, sociology, and the national picture of the world. Another aspect of the study is the linguistic and cultural peculiarities of the French language, which significantly affect the semantic interpretations of vocal works. Conclusions. The vocal works of the composers of the considered era reflect a subtle and refined image of the national world with its inherent sensual awe, grace, gentle touching and sophistication of aesthetic ideas. The art of the turn of the century opens the curtain to some signs of mental space, including the images of birds, plants, and closed geometric forms. Of course, manifestations of sensuality in other national cultures also exist and cannot be denied, but their expressiveness is often not as defined and, moreover, they are associated with other factors (comprehension, emotions, passions, etc.). Similar conclusions are valid for other qualities of the national image of French vocal music discussed in this article (e.g., dynamism, softness, flexibility).

Key words: vocal French music, semantics, semantic expression, XIX–XX centuries, M. Ravel, C. Debussy, E. Chausson.

Актуальність проблеми. На межі XIX–XX століть відбувся розквіт французької камерно-вокальної лірики. Провідні композитори тієї епохи проявили щирий інтерес до вокальної музики, відчули потребу створювати камерні, делікатно-зворушливі твори. У творчості Клода Дебюссі, Моріса Равеля, Габрієля Форе, Анрі Дюпарка, Ернеста Шоссона та Еммануїла Шабріє вокальна мініатюра набула вишуканого художнього образу. У роботах, присвячених французькій музиці межі століть, неодноразово підкреслювалася ідея її своєрідності, продиктованої специфікою національного світовідчуття. Вокальна культура Франції є предметом численних досліджень вітчизняних музикознавців (І. Вежневць, В. Жаркової, В. Нечепуренко та ін.). Особливості семантичного висловлювання у творах межі XIX–XX століть побічно висвітлюються у розвідках зазначених авторів, проте не є центральним запитом. Актуальність цього дослідження полягає в визначенні ментального, соціального, мовленнєвого підґрунтя особливостей семантичного висловлювання у вокальній музиці межі XIX–XX століть.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті В. Жаркової (Жаркова, 2021) «Музика Клода Дебюссі і Моріса Равеля: сучасний погляд на проблему стильової ідентифікації» розглядається питання визначення ідентичності музичних стилів двох видатних композиторів кінця XIX – початку XX століть, Клода Дебюссі та Моріса Равеля. Автор аналізує музичні структури, гармонійні особливості, оркестрові прийоми та інші елементи, щоб показати, як композитори створювали свої унікальні музичні світи. У дослідженні В. Нечепуренко (Нечепуренко, 2017) «Французький вокальний жанр *mélodie* у творчості Габрієля Форе» розглядається творчий внесок композитора Габрієля Форе в роз-

виток французького вокального жанру *mélodie*. Автор концентрується на основних характеристиках цього жанру, а також визначає його вплив на музичну культуру Франції того часу. У статті І. Вежневць (Вежневць, 2017) «Символізм віршів П. Елюара в камерно-вокальних творах Франсиса Пуленка» досліджується творчий зв'язок між поезією Поля Елюара та музикою Франсиса Пуленка. Акцент на символічному змісті поезії, яке відображається через музичне втілення. Семантика французького мовлення в зв'язку саме з вокальною творчістю є предметом дослідження Мойсюка В., Кобаски А. (Мойсюк, Кобаски, 2022) в статті «Функціонально-семантичні особливості кольороназв у французькій пісні другої половини XX століття», проте увага сконцентрована на творах естрадного спрямування, а наші пошуки тривають в області академічного мистецтва.

Мета дослідження – визначити особливості семантичного висловлювання у французькій вокальній музиці межі XIX–XX століть. Надати деякого узагальнення тлумаченням семантичного простору крізь призму відношення французької нації до інших етносів та в межах власного соціума, ментального кола образів, традицій та нових спрямувань на перетині століть.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одна з головних ролей культури полягає у виявленні національної самобутності суспільства, а музика, особливо вокальна, є найпотужнішим механізмом відтворення національної ідентичності. На зламі XIX–XX століть композитори Франції звертаються до опусів, написаних винятково французькою мовою: в основі камерно-вокальної лірики опинилися як оригінальні тексти французьких поетів різних епох, так і іноземні, представлені в перекладах. Безсумнівно, унікальність фонетики французької

мови сприяє миттєвому ототожненню музичних творів з їхнім національним світом.

Семантичні антиномії лежать в основі стародавніх ритуалів і міфів, заломлюються в культурі та мистецтві як знакові системи, що являють собою є частиною наукових обґрунтувань. Саме в їхньому частковому співвідношенні, помітному превалюванні однієї позиції над іншою частково розкривається, намічається, вгадується сутність національного образу світу.

Франція – сильна в політичному, економічному, науковому, культурному плані країна – на зламі ХІХ–ХХ століть заявила про своє лідерство у загально-європейському масштабі. У Парижі проходили Міжнародні виставки, найширший резонанс супроводжував видатні прем'єри, які збирали знаменитостей з багатьох країн світу. Французька мова була надзвичайно затребуваною і мала безумовний статус міжнародної. Таке становище не могло не імпонувати французам, які дуже пишалися своєю країною, особливо в розглянутий період, коли лідерство необхідно було стверджувати у складній конкурентній ситуації з національними культурами, що мають величезну енергетику, зокрема британською, німецькою, північноамериканською.

Ще одна ключова якість французької ментальності, яка значною мірою превалює в опозиційних структурах, – динамічність – пронизує життя і культуру французького суспільства на всіх рівнях: від стану національного етносу до мікрівібрацій, що відбиті в художніх творах та відчуваються під час їхнього сприйняття.

Франція періоду Другої імперії вела активну зовнішню діяльність, брала участь у найбільших військових кампаніях, зокрема в колоніальних війнах, результатом яких стали значні територіальні прирощення. Міста країни інтенсивно забудовувалися і розвивалися; Париж на рубежі ХІХ–ХХ століть сприймався як одне з найбільш модернізованих міст світу.

Що стосується втілення відчуваної етносом динаміки в мистецтві, то її прояв багатогранний, все знаходиться і вгадується через рух. Динамічним є час і форма, динаміка відображена у значущості пластичного начала в різних видах мистецтва (в архітектурі, скульптурі, театрі, музиці). Ця якість представлена настільки повно, що не обмежується лише зовнішніми формами прояву: мистецтво вирізняється внутрішньою пульсацією та биттям; поезії, музиці,

живопису властиві процеси руху (своєрідні «переливи», хитання та обертання звукових і то нових барв, коливання співзвуч, кольорів, нюансування, що постійно змінюється, тощо). Усе це створює відчуття мінливості, неповторності, унікальності та споріднює витвір мистецтва з живим організмом, який народжується, дихає, пульсує, тріпоче.

Певне балансування відчувається в одночасному співіснуванні у французькому національному мисленні раціональних та ірраціональних уявлень. Ця якість рельєфно розкривається в якісній своєрідності французької мови: вона належить до аналітичної групи, гранично точно, чітко формулює сенс того, що виражається. Існує уявлення, що все, пройдене через французьку мову, стає зрозумілим кожному, у ній будь-яка думка оформлена лаконічно і чітко: у цій якості відображено національне прагнення до ясності.

Однак *ratio* у французькій ментальності перебуває в балансі зі своєю, здавалося б, протилежністю: інтуїтивність, чутливість, спричинені напруженістю нервів і чуттєвих центрів, вирізняють французьке сприйняття (пригадується «Школа нервової чутливості» братів Гонкурів – явище дуже французьке). Мистецтво рубежу століть та усього ХХ століття наповнене образами, які можна побачити, відчути, вловити їхній аромат, відчути смак, почути. Одні види відчуттів викликають інші, доповнюються ними. Звідси – увага до точок дотику сигналів, що виходять із різних органів чуття і мистецтв, на них орієнтованих. Поет Ш. Бодлер говорив про вірші, вживаючи терміни живопису, свої враження від музики перекладав мовою зорових і просторових уявлень; у нього не викликало сумнівів те, що фарби, кольори – звучать. Такий підхід пов'язаний саме з високим рівнем сенсуалізму та синестезії французької ментальної думки.

У сферу ірраціонального (інтуїтивного) входить і стійко закріплене в європейській свідомості уявлення про вишуканий, витончений смак французів. Дійсно, процес розвитку культури Франції виявляє найтісніший зв'язок із високими традиціями. Композитори зламу ХІХ–ХХ століть (К. Дебюссі і М. Равель) черпали натхнення в музиці Ж.-Б. Люллі, Ж.-Ф. Рамо, Ф. Куперена, а у своїх камерно-вокальних творах зверталися до поезії Ф. Війона, П. Ронсара, Т. Л'єрміта, К. Маро.

Добрий смак є надбанням нації, він народжений її життям і культурою. Справді, прагнення втілювати задумане з бездоганим смаком часто розглядається французами як цінна якість, подарована їм природою. Можливо, саме під впливом цього нез'ясовного почуття, що володіє найтоншими технологіями, французькій культурі на порозі ХХ століття вдалося затвердити свою національну самобутність.

З одного боку, Франція рубежу ХІХ–ХХ століть розвивала співробітництво з різними національними школами, виявляла величезний інтерес до всього іншого, внаслідок чого активний потік зовнішньої інформації накопичувався всередині культурного тла. Але, з іншого боку, розуміючи, що таке ставлення здатне призвести до знеособлення «себе», французи активізували тактичну позицію «замкненості» (якість, що трактується як концентрація на національному).

Дуалізм окреслених тенденції виявляється, наприклад, у залученні екзотичної тематики в музичне мистецтво досліджуваного періоду: французькі композитори виявили значний інтерес до образів Сходу, звернувшись до них як в інструментальних, так і в вокальних опусах. Але, водночас, крізь східний колорит цих творів яскраво висвічений національний образ Франції.

Показовим у цьому відношенні є настільки часте звернення французьких композиторів у період, сповнений ідеями зростання національної самосвідомості, саме до пісні – найвищою мірою значущого, багатого національними традиціями виду музики. У розглянутий період фактично загальноєвропейським став жанр куплетів, витоки якого беруть початок у французькому водевілі. У камерно-вокальній ліриці рубежу століть ці пісенні образи знайшли своє вираження. При цьому, у вокальній музиці композиторів Франції яскраво проявили себе новації. Тенденцією до оновлення можна вважати використання авторами як текстової основи мініатюр не лише поетичних, а й прозових форм, які несуть у собі пошук особливого типу вокально-мовленнєвого інтонування (дві мелодії Е. Шоссона із циклу «Теплиці», «Природничі історії» та «Мадагаскарські пісні» М. Равеля, «Віршові творіння в прозі» К. Дебюссі). Вихід за рамки традиційності прочитується і в особливому трактуванні пар-

тії супроводу, яку часом виконує симфонічний оркестр або розширений інструментальний ансамбль. Крім того, новації торкнулися і звукового простору камерно-вокальної лірики: її колористичності, багатотембровості, розмаїтості способів звуковидобування, у градаціях нюансування та гармонійній своєрідності.

Прикметно, що вокальна музика, яка переважно вважається досить традиційним жанром, саме в розглянутий період відкриває для себе нові шляхи. Можливо, у цьому сплеску нового реалізувала себе реакція на відносну замкнутість камерно-вокальної лірики в період бурхливих, «гучних» і масштабних явищ у музичному мистецтві, як-от: Grand opera, музика парадів епохи Великої французької революції, «Троянці» та симфонічні партитури Берліоза. Г. Гейне, який тонко відчув і відобразив у своїй «Лютерції» французький національний образ світу, називав Г. Берліоза «жайворонком завбільшки з орла».

Ще одна сфера, в якій викриті національні уявлення, – це «ментальні образи», «зображення-символи». Виявляються вони, головним чином, у мистецтві й завжди несуть у собі цінну інформацію. Якщо спочатку ментальний образ є породженням індивідуальної психіки людини (але він народжений у підсвідомості й тому вже фіксує в собі ментальну інформацію), то згодом він поширюється на спільноту людей, трансформується в національний символ. М. Мерло-Понті у праці «Феноменологія сприйняття», говорячи про природу художньої творчості, зауважує, що бачення митця – це не просто віддзеркалення зовнішнього простору, а вираження й пізнання себе зсередини. Воно висвітлюється неосмислено, крізь ментальні образи – «своєрідні рисунки», що зберігаються «в нашому приватному зібранні» (Мерло-Понті, 2021: 223).

Світ природи у французькій традиції уособлюють образи птахів. Вони зустрічаються в музиці останніх століть різних країн, у тому числі України. Але настільки повно музична орнітологія, що досягла кульмінації у творчості О. Мессіана, розкривається саме у французькій традиції, починаючи з творчості клавесиністів епохи рококо. Про це також йдеться у дисертаційному дослідженні Т. Моторної: «Для Франції пташиний міфо-поетичний світ складає особливу сторінку, оскільки з народів

Європи тільки французи зберегли в культурній пам'яті образматері Гусині, Королеві Гусині як праматері галів. «Пташиність» як спосіб світовідчуття, є досить показовим для французів, що маємо в художніх творах як втілення показової французької тематики: «Казки матінки Гусині» Равеля, пташиний вигляд співу Мелізанди в опері «Пеллеас та Мелізанда» (Моторна, 2021: 173).

Частий «супутник» поетичних і музичних опусів – соловей – представлений у широкій гамі почуттів – у спогляданні, у стані тремтливості, у печалі (мініатюри на тексти П. Верлена: «Під сурдину» Г. Форе та К. Дебюссі, «Дерев'яної тіні у воді...» і «Місячне сяйво» К. Дебюссі). Колібрі та зимородок («Колібрі» Е. Шоссона на слова Л. Де Ліля, «Зимородок» із циклу «Природничі історії» М. Равеля на тексти Ж. Ренара) сприймаються авторами тексту і музики надзвичайно красивими створіннями, що пробуджують поетичну уяву. Павич і цесарка («Природничі історії» М. Равеля) – птахи, що виявляють свою вдачу і цими якостями привернули увагу поета і композитора.

Крім птахів, у вокальних опусах французьких композиторів трапляються й інші «крилаті»: метелики («Метелики» Е. Шоссона), цвіркуни («Цвіркун» М. Равеля, «Цвіркуни» Е. Шабріє), метелик («Метелик і філалка» Г. Форе), – всі вони включені в національну картину світу, розкриваючи потребу у відчутті повітряно-легкого, натхненного, миготливого стану.

Досить різноманітно представлений і рослинний світ. Квітковий достаток (троянди, фіалки, лілії, бузок, амариліс та інші) у поезії являє собою спрямованість французів до кольорово-емоційного сприйняття навколишньої дійсності, до чуттєвого «бачення» світу.

Більш складне уявлення про ментальний образ Франції приховане у геометричних формах-символах, що поєднують у собі симетрію, баланс і центрованість: коло, овал. Їхній образ у культурі Франції межі століть висвітлений художниками, поетами, музикантами у різноманітті.

Рондо (фр. *rond* – коло, хоровод, обхід) – улюблена французькими поетами та музикантами композиційна структура. Відображаючи ідею замкнутості, цілісності, ясності, стабільності, вона проявляє себе як своєрідна емблема французького мистецтва та мислення. У розглянутих

творах рондальність (як принцип музичної композиції) підпорядковується законам поетичного тексту. Композитори, слідом за поетами, використовують типово французьку структурну організацію. Приклади – «Дерев'яні коники» (К. Дебюссі – П. Верлен), обрамляючі частини циклу «Пісні Франції» під назвою «Рондель» (К. Дебюссі – Ш. Орлеанський).

Інтонації, що фіксують круговий, обертальний принцип руху. Наприклад, у пластичних зображеннях: в «Колібрі» Е. Шоссона ми «спостерігаємо» кружіння пташки навколо квітки; у рондальній композиції К. Дебюссі «Дерев'яні коники» повторюваність мотивів, зі звуковим підсиленням (завдяки додаванню тонів), створює відчуття руху по колу. Крім того, символом замкнутості є інтонації, що окреслюють коло; вони часто зустрічаються в циклі Е. Шоссона «Теплиці» (на слова М. Метерлінка), уособлюючи стан закритості, скутості.

Поняття мовленнєвого етикету стійко закріпилося в науковому мовному середовищі. Будучи національно-специфічним культурним компонентом спілкування, воно входить до розділу лінгвокультурології; мовленнєвий етикет є необхідним складником національного образу світу. Нерідко в літературі можна зустріти ремарку про те, що французи прагнуть уникати у своєму мовленні різких, грубих виразів. Відтінок ввічливості інструментального вступу, що запрошує слухача в музичний світ мініатюри Е.Шоссона «Колібрі», надає інтонація спадної кварта в метрижній організації хорей. Крім того, достатньо «прямолінійне» звуження наприкінці фрази висхідної кварта в ямбічному метрі «нейтралізується» ходом на терцію униз.

Ще одна особливість мовленнєвого етикету французької мови – прагнення виразити в слові точні характеристики, «влучність слова» – чітко проявила себе у циклі «Природні історії» М. Равеля. Автор текстів – Ж. Ренар дуже вимогливо ставився до слова. Ця риса текстів проявилася і в музичних зарисовках М. Равеля. У його «Природних історіях», здається, немає жодного зайвого звуку, кожна деталь на своєму місці, з абсолютною точністю виконує поставлене перед нею завдання – точно, характеристичну фіксацію втілюваного.

Висновки. Французька мова прагне, з одного боку, до м'яких, заокруглених фраз, що на прихованому рівні підкреслюють наці-

ональну делікатність, а з іншого боку – в ній присутня спрямованість на влучні, характеристичні вирази, які акцентують дотепність і витонченість розуму французів. Проте обидва ці аспекти об'єднує особливе почуття стилю, що є невід'ємною складовою французької національної картини світу. У статті були висвітлені деякі особливості французької мови, і всі вони, без винятку, визначають національну природу музики композиторів Франції. Розгляд своєрідності творів мистецтва через особливості мовної культури дозволив представити осмислене в категоріях ментального простору розуміння художнього світу камерно-вокальних мініатюр французьких композиторів на межі XIX–XX століть.

У вокальній творчості композиторів розглянутої епохи відображено тонкий і вишуканий образ національного світу з властивим йому чуттєвим трепетом, граціозністю, ніжною зворушливістю та витонченістю естетичних уявлень. Звичайно, прояви чуттєвості в інших національних культурах також існують і не можуть

бути заперечені, проте їх виразність часто не така визначена і, крім того, вони пов'язані з іншими факторами (осмисленням, емоціями, пристрастями тощо). Подібні висновки правомірні і щодо інших якостей національного образу французької вокальної музики, розглянутих у цій статті (наприклад, динамічність, м'якість, гнучкість). Їх певна відносність, безумовно, передбачає дискусійність, але, здається, саме такий рівень осмислення явищ культури (через позиції національної ментальності) дозволяє почути в них співзвучність національному образу світу.

Перспективи подальших досліджень.

Вокальні твори є важливим матеріалом для вивчення культурних особливостей франкомовного народу, його світогляду, традицій та звичаїв. Вони допомагають виявити соціальні характеристики лінгвокультурної спільноти. Дослідження функціонально-семантичного навантаження у різних жанрах вокального дискурсу початку XX–XXI століть є перспективним напрямком для подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вежневцев І. Символізм віршів П. Елюара в камерно-вокальних творах Франсиса Пуленка. Міжнародний Вісник. Культурологія. Філологія. Музикознавство. Вип.1(8). Київ: Міленіум, 2017. С. 165–170.
2. Гладка В. Символьна мотивація як один зі способів відображення культури в мові (на матеріалі французьких неофразеологізмів). Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов». 2020. № 91. С. 50–57.
3. Жаркова В. Музика Клода Дебюссі і Моріса Равеля: сучасний погляд на проблему стильової ідентифікації. Науковий вісник НМАУ імені П.І. Чайковського. Київ, 2021. Вип. 130. С. 24–51.
4. Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття. Київ: Український Центр духовної культури, 2001. 552 с.
5. Мойсюк В. А., Кобаски, А. М. Функціонально-семантичні особливості кольороназв у французькій пісні другої половини XX століття. Нова філологія, 2022, (86), 125–131.
6. Моторна Т. Ідеї містеріальності у музичній культурі XX століття (на прикладі фортепіанної творчості Олів'є Мессіана). дис. на здобуття наук. ступеня кандидата мистецтвознавства: 26.00.01. Київ, 2021. 226 с. URL:https://nakkim.edu.ua/images/Instytut/dysertatsii/Dysertatsia_Motorna_TF.pdf
7. Нечепуренко В. Французький вокальний жанр *mélodie* у творчості Габрієля Форе: історичний, теоретичний та виконавський аспекти. Київ: Київський інститут музики ім. Р. М. Глієра, 2017. 226 с.
8. Gallois J. Chausson Ernest. The New Grove Dictionary of Music and Musicians. London; New York: McMillan publ., 1998–2000. Vol. 23.
9. Noske F. La *mélodie* française. The New Grove Dictionary of Music and Musicians. London; New York: McMillan publ., 1998–2000. Vol. 13.

REFERENCES:

1. Vezhnevets, I. (2017). Symbolizm virshiv P. Eliuara v kamerno-vokalnykh tvorakh Fransysa Pulenka [Symbolism of P. Eluard's poems in chamber and vocal works by Francis Poulenc]. International Bulletin. Cultural studies. Philology. Musicology. Issue 1 (8). Kiev: Millennium Publ., 165–170. [In Ukrainian].
2. Gladka, V. (2020). Symbolvna motyvatsiia yak odyv zi sposobiv vidobrazhennia kultury v movi (na materialii frantsuzkykh neofrazeholohizmiv) [Symbolic motivation as one of the ways of reflecting culture in speech (based on the material of French neophraseological units)]. Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series "Foreign philology. Methods of teaching foreign languages". № 91, 50–57. [In Ukrainian].

3. Zharkova, V. (2021). Muzyka Kloda Debiussi i Morisa Ravelia: suchasnyi pohliad na problemu stylovoi identyfikatsii [Music of Claude Debussy and Maurice Ravel: a modern view on the problem of style identification]. Scientific Bulletin of the Tchaikovsky National Medical University. Kiev. Issue 130, 24–51. [In Ukrainian].
4. Merlot-Ponti, M. (2001). Fenomenolohiia spryiniattia [Phenomenology of perception]. Kiev: Ukrainian Center for spiritual culture. 552. [In Ukrainian].
5. Moisyuk, V., Kobaski, A. (2022). Funktsionalno-semantychni osoblyvosti koloronazv u frantsuzkii pisni druhoi polovyny XX stolittia [Functional and semantic features of koloronazv in the French song of the second half of the twentieth century. Nauka, (86), 125–131. [In Ukrainian].
6. Motorna T. (2021). Idei misterialnosti u muzychnii kulturi KhKh stolittia (na prykladi fortepiannoi tvorchosti Olivie Messiana) [Ideas of mystery in the musical culture of the XX century (on the example of the piano work of Olivier Messiaen)]. Qualification scientific work on the rights of a manuscript. 26.00.01. Kyiv, 2021. 226. URL:https://nakkim.edu.ua/images/Instytutu/dysertatsii/Dysertatsia_Motorna_TF.pdf [In Ukrainian].
7. Nechepurenko, V. (2017). Frantsuzkyi vokalny zhanr mélodie u tvorchosti Gabriela Fore: istorychnyi, teoretychnyi ta vykonavskyi aspekty. [French vocal genre mélodie and the author's collective: historical, theoretical and performing experience] . Kyiv: R. M. Glier Kyiv Institute of Music, 226. [In Ukrainian].
8. Gallois, J. (1998–2000). Highway Ernest. New Musical Dictionary of Grove and musicians. London; New York: Macmillan Publishing House. Volume 23. [In English].
9. Noske, F. (1998–2000). French melody. New Musical Dictionary of Grove and musicians. London; New York: Macmillan Publishing House. Volume 13. [In English].